

Vogels kijken langs De Digitale Snelweg

Nummer 36

Peter C. Meijer

Al eerder heb ik aangegeven de gebruikte 'links' uit deze serie te willen presenteren via mijn website. Gretha van Hoorn van Vogelwerkgroep Arnhem drong hier nogmaals op aan en inmiddels heb ik een begin gemaakt. Ook de websites die ik in eerdere afleveringen noemde, zal ik opnemen. Uiteraard controleer ik eerst of ze nog werken. Zo heeft vogelwerkgroep Arnhem een nieuwe URL:

www.vogelwerkgroeparnhem.nl. Deze site is in aflevering 9, 'het Vogeljaar' 46(3):129, besproken.

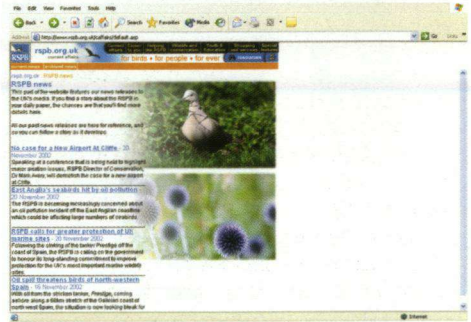
Voorspelling van zichtbare najaarstrek van grote vogels boven Vlaanderen
vrijdags 25 november 2002
voor de periode woensdag 27 nov. tot zondag 01 dec. 2002

Vogelsoort	27 nov.		28 nov.		29 nov.		30 nov.		01 dec.	
	W	D	W	D	W	D	W	D	W	D
Aloude (op 20)										
Vlaanderen	2	0	0	1	0					
midden Vlaanderen	2	0	0	1	0					
oostelijk Vlaanderen	2	1	0	1	0					

Vogeltrektellers en geïnteresseerden opgeet

Op de website <http://groups.yahoo.com/group/trektellers> staan dagelijks de gegevens van diverse trektelposten. Hans van Gasteren geeft zijn bevindingen die hij via de radar krijgt, regelmatig door, zodat wij weten of het de moeite loont ons morgen naar een goed trektelpunt te begeven. Peter Meininger wijst ons op een Belgische website <http://www.zwvkoepel.be/vwg>. Op deze site wordt voor de komende vijf dagen voorspeld hoe het met de trek zal gaan. Via symbolen wordt aangegeven dat er matige tot zeer goede verwachtingen zijn. De gegevens van onder andere Falsterbo worden hierbij betrokken.

Er wordt heel veel geteld, maar wie gaat al deze gegevens op een rijtje zetten? Guus van Duin, één van de Vijfhoek-tellers (bij Diemen), vraagt zich dit af.

Malta

Minister de Hoop Scheffer vindt dat in Polen eerst de slachthuizen net zo hygiënisch moeten worden, als in andere Europese landen. Malta heeft een probleem bij de vogeltrek. Daar moet het uitmoorden van vogels stoppen! Laat ze maar niet bij de Europese Gemeenschap komen, tenzij dit afschuwelijke gedrag gestopt kan worden. Schrijf dat aan de minister van Buitenlandse Zaken! Zie ook: <http://www.rspb.org.uk/affairs/default.asp>.

Drama bij jonge Wespendien

Zie: <http://www.roydennis.org/honey>. In Schotland zijn een volwassen Wespendief en een jong voorzien van een satellietzender. De vogels konden goed worden gevolgd. Op zijn weg vanuit Schotland naar het zuiden bevond de jonge vogel zich op 24 september 2002 660 km ten zuidwesten van Land's End, de zuidwestpunt van Groot-Brittannië. De vogel miste de Azoren net op 25/26 september. Op 26 september vliegt de vogel in oostelijke richting. Om 22:40 uur in de avond van de 27e is het laatste signaal opgevangen. De Wespendief was toen al meer dan honderd uur in de lucht (of zat op een schip?). Sindsdien is er geen signaal meer ontvan-

gen. Waarschijnlijk is de vogel in de oceaan verdronken. Velen leefden mee, zo bleek uit de mailtjes via het Eurobirdnet. De volwassen vogel is inmiddels in Nigeria aangekomen. Roy Dennis verzorgde de gegevens.

Dubbele dooier

Vroeger als ik boodschappen deed voor mijn moeder en ik bijvoorbeeld eieren moest halen, kreeg ik de opdracht mee eieren met dubbele dooiers te vragen. Die waren wat groter, denk ik, en dus voordeliger in de huishouding. Eigenlijk heb ik bij dit verschijnsel nooit stilgestaan, totdat ik werd geattendeerd op de volgende website: <http://ulisse.cas.psu.edu/pa4h/embryoquestion.html>. Het blijkt dat meer mensen zich afvragen hoe dit komt. Bij het onderdeel 'FAQs' (Frequent Asked Questions) komen de antwoorden. In het kort komen de vragen en antwoorden op het volgende neer: Een enkel keer gebeurt het, dat er uit één ei twee kuikens komen. Er waren dan in het ei twee dooiers aanwezig. Meestal ontwikkelt slechts één dooier zich tot kuiken, of beide embryo's gaan dood. Er zijn geen voorbeelden van Siamese tweelingkuikens. Een ei met een dubbele dooier ontstaat, als er bij de eisprong twee eitjes tegelijkertijd vrijkomen en deze vervolgens in één eischaal terechtkomen. Meestal zijn het jonge hennen waarbij dit voorkomt. Hun geslachtsorganen zijn nog niet voldoende op elkaar ingespeeld. Het komt voor dat er een erfelijke eigenschap wordt overgedragen op een hen met als gevolg dat dit dier haar hele leven eieren met dubbele dooiers produceert. Voor andere interessante vragen en antwoorden, bezoekt u de website.

Sperwergedrag

Uit het struikgewas vliegen een Merel en een Houtduif achtervolgd door een Sperwer. Een Engelse vogelaar is daar getuige van. Hij staat op een brug over een smal riviertje. De Sperwer grijpt de Merel en met zijn vleugels vlak op het water houdt hij de Merel daaronder, totdat deze is verdronken. Het leek of dit gedrag van deze vogel heel normaal is. Chris Mead bevestigt dat dit meer voorkomt. Malcolm Ogilvie verwijst naar *British Birds* Vol. 90 (1997) bladzijde 224-225. Daarin

staan vier korte verwijzingen, waarbij Sperwers een Ekster, een Gaai, een Spreeuw en een Grauwe Gors verdronken. Daarbij konden zij in het water staan, in tegenstelling tot de vogel die eerder genoemd werd. Het riviertje was daarvoor veel te diep.

Ransuilgedrag

Axel Groenveld schrijft via het Amsterdamse Vogelnet het volgende: 'Tijdens een wandeling met de hond in de Middenpolder in Amstelveen kwam ons een man tegemoet die daar ook zijn honden aan het uitlaten was. Het was inmiddels rond halfnegen 's avonds en dus net donker. Rondom de honden van onze tegenligger was continu een Ransuil, op lage hoogte, aan het rondfladderen. Mijn eerste indruk was dat het dier de honden als een bedreiging zag en ze daarom achtervolgde om bij tijd en wijle een uitval te kunnen doen. Niets was echter minder waar. De man wist te vertellen dat hij het regelmatig meemaakte dat de honden door de uil werden achtervolgd. En hij wist te vertellen dat de honden af en toe een muisje opjoegen, dat dan bliksemsnel door de uil werd gevangen, waarna de uil verdween. Even later werden dus ook wij achtervolgd door diezelfde uil. Zo'n drie minuten lang, heel laag en rustig rondom ons en de hond cirkelend. Een schitterend gezicht. Blijkbaar banjerde onze hond niet voldoende door het hoge gras en na die drie minuten taaide de uil af en verdween in het donker. Voor het eerst dat ik zoiets dergelijks hoor over een Ransuil'. Paul Marcus reageerde enkele dagen later: 'Het bericht van Axel Groenveld deed mij denken aan een passage in Heimo Mikkola's *Owls of Europe*, (Poyser, 1983, bladzijde 220) 'Holland (1974) reported on the behaviour of Long-eared Owls in the presence of his dog. Soon after sunset the majority of owls roosting in the area were attracted by the dog. The owls descended as low as half a metre above the dogs back, sometimes steeply, sometimes making a gentle descent. The maximum number of owls seen performing simultaneously was 16 (average 6 in 19 visits). Holland (1974) concluded his interesting report by commenting that 'this method of observation can be recommended to anyone who wishes to see Long-eared

Owls at close range; their behaviour was like an air display'.

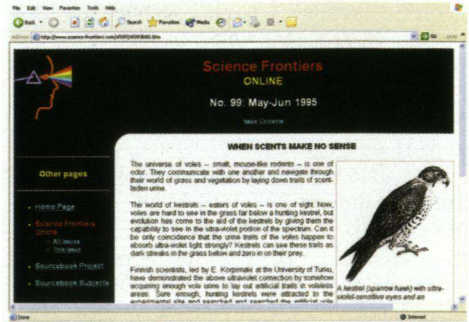
Het artikel geschreven door T.R. Holland staat in 'British Birds' (67: bladzijde 212-213) is getiteld: 'Behaviour of Long-eared Owls in the presence of dog'.

Roodborst eet eikels?

Op 26 september zag Andy Mabbett in Wythop Wood dichtbij het meer van Bassenthwaite ten noorden van Keswick (in het Lake District) een Roodborst op de grond foerageren. 'Toen de vogel mij zag, keek hij even zeer op zijn hoede naar mij. Daarna pikte hij een eikeltje van de grond en verdween uit het zicht door de struiken in te vliegen. Is dit normaal?' Zelf dacht ik aan een oversprongbeweging. Bij schrik doen veel levende organismen iets dat je niet direct verwacht. Mensen strijken even achter hun hoofd, of pakken iets op, of... vult u maar in. Dr. David Harper meldt dat Roodborsten de inhoud van eikeltjes erg lekker vinden. Ze zijn wel afhankelijk van andere dieren om de zachtere inhoud te voorschijn te krijgen. Ze willen nog wel eens gebruik maken van de gaten die Koolmezen in de eikels weten te maken. In Spanje onderzocht Carlos Herrera veel magen van Roodborsten en hij vond van Roodborsten die in de winter in Spanje waren, dat ze vaak restanten van eikels in hun maag hadden. David heeft bij zijn voertafel nogal eens last van Veldmuizen. Hij probeert ze met behulp van noten te ontmoedigen. Roodborsten eten graag van de kruimels die de Veldmuizen hebben laten liggen.

Torenvalk en ultraviolet

Leo Ballering vraagt of de informatie die hij heeft, klopt. Hij heeft 'al verschillende malen het verhaal gehoord dat Torenvalken muizensporen kunnen waarnemen, omdat ze bestanddelen in muizenurine kunnen waarnemen die ultraviolette straling absorberen of uitzenden. Is er een wetenschappelijke referentie over de wijze waarop het torenvalkenoog dat ziet en wat voor bestanddelen in de muizenurine zijn dat?' Hij wordt even later op zijn wenken bediend. Jasja Dekker geeft aan hoe hij via een zoekmachine achter het antwoord is gekomen. Hij zocht naar: 'Kestrel + vole + urine' en hij vond op: <http://www.sciencefrontiers.com/sf099/sf099b08.htm> het

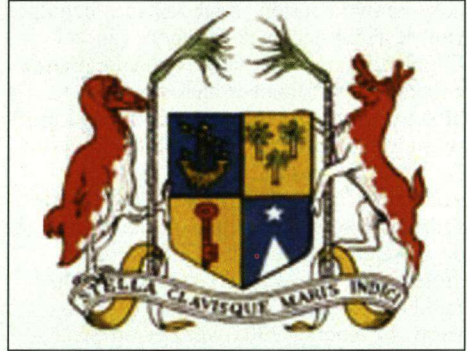

antwoord.

Deze site verwijst naar 'Science Frontiers on line' nummer 99, mei-juni 1995. 'When scents make no sense'. "Als geuren er niet toe doen". De wereld van de Veldmuizen bestaat uit geuren. Overal laten ze via urine geursporen achter. Bij de Torenvalken gaat het om het zien. Nu valt het niet mee een Veldmuis in het gras te zien. De evolutie heeft de Torenvalk geholpen. Ze kunnen het ultraviolet zien dat door de urine geabsorbeerd wordt. Als donkere streepjes zien zij het spoor en dan weten zij dat daar een muis moet zijn. Finse onderzoekers hebben dit aangetoond door in kooien zonder muizen kunstmatig urinesporen aan te leggen. De Torenvalken zochten, maar vonden geen muizen. Hun werk staat te lezen in: Aldous, Peter; 'Vole's Urine Is Their Downfall', New Scientist, pagina 15, February 4, 1995. Of in Gee, Henry; 'In the Eye of the Kestrel', Nature, 373:387, 1995). Jasja wijst erop dat ook Ruigpootbuizerden het trucje kennen: zie in Koivula-Minna {a}; Viitala-Jussi, 1999. Rough-legged Buzzards use vole scent marks to assess hunting areas. Journal-of-Avian-Biology 30 (3): 329-332. Verder schrijft hij: 'Torenvalken zien ook verschillen tussen urine van verschillende soorten en wel of niet zwangere woelmuizen (maar laten sommige dieren nou duidelijkere sporen achter of is er echt sprake van een voorkeur ?)

In een samenvatting van het artikel 'Kestrels prefer scent marks according to species and reproductive status of voles' (Koivula-Minna {a}; Viitala-Jussi; Korpimäki-Erkki Ecoscience . 1999; 6 (3): 415-420), lezen wij: 'We have previously documented that European kestrels (*Falco tinnunculus*) are attracted to the scent

marks of small rodents in the presence of ultraviolet light (UV) but not visible light (VL). In this paper we describe laboratory experiments used to determine if there were differences in scent marks of small rodents that could affect kestrel prey choice. In two laboratory experiments made with mixed (UV + VL) light, individual kestrels were given a choice of scent marks of different vole species, and reproductive categories. In the first experiment, kestrels preferred scent marks of nature field vole (*Microtus agrestis*) males over those mature females or non-breeding juveniles. No difference was observed in their preference of scent marks of females and juveniles. In the second experiment, kestrels preferred scent marks left by sibling voles (*Microtus rossiaemeridionalis* Ognev) more than scent marks left by either field voles or bank voles (*Clethrionomys glareolus* Schreber). Kestrels showed no difference in preference between the scent of field voles and bank voles, or between scent marks of field voles and a control arena. Kestrels appear to be able to differentiate between vole species and reproductive categories on the basis of scent marks, which has potentially important consequences for prey choice and selection of breeding areas'.

De laatste Dodo verdween van de aardbol in 1681, maar op Mauritius prijkt zijn afbeelding nog steeds op het wapen.

Waarschijnlijk hielpen ratten die van de Hollandse schepen kwamen, een handje. Zij aten de eieren en de pas uitgekomen jongen. Zo verdween in 1681 de laatste Dodo van deze aardbol. Althans in het echt. Lewis Carroll gebruikte de vogel in 'Alice in Wonderland'. En verder in heel veel speeltjes en op schilderijen. Een aantal hiervan was te zien op de tentoonstelling in Naturalis. Echter wie de volgende link volgt: http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/from_our_own_correspondent/2255991.stm, leest dat wetenschappers de Dodo tot leven gaan wekken. Zij zeggen in staat te zijn het DNA van deze vogel te kunnen construeren. Lifelisters raad ik aan Mauritius nog even te mijden, totdat de Dodo er weer getikt kan worden!

Taxonomie

Dat de wetenschappelijke indeling van de soorten vogels in beweging is, zal u niet ontgaan zijn. Voor een zekere indruk van een huidige orde kunt u naar de volgende website: <http://www.ornitaxa.com>. Rolf de By helpt ons een handje bij het verkennen van dit gebied.

Op deze website staat een downloadbare wereldlijst met Engelse en wetenschappelijke namen, een overzicht van sinds 1993 beschreven nieuwe vogelsoorten en voorgestelde 'splits' met literatuurverwijzingen, een enkele keer met illustraties of geluiden. Ook is er een forse afdeling over recent beschreven fossiele vogelvondsten.

DNA

Het bestuderen van het DNA van vogels kan niet alleen een Dodo opleveren, maar

De Dodo (*Didus ineptinus*)

Naturalis verzorgde een aardige tentoonstelling over de Walchvogel van Mauritius. Op het wapen van Mauritius blijkt een Dodo op zijn achterste benen te staan. Terecht natuurlijk. Maar als wij deze plompe vogel bekijken, dan kun je je niets voorstellen bij zo'n houding. Toch gek dat een vogel die kennelijk niet smaakte, toch constant werd gevangen en zo uitstierf.

ook nieuwe soorten. Zo heeft met behulp van de DNA-techniek de soort van een in Engeland gevonden Jager bepaald. Op de volgende URL kunt u hierover lezen: <http://www.surfbirds.com/Features/skuare-result.html>. De Jagers horen tot de familie *Stercorariidae*. Daarin zijn twee geslachten: a. *Stercorarius*, waartoe drie soorten behoren: de Kleinste, de Kleine en de Middelste Jager; b. *Catharacta* de grotere jagers, zoals de Grote Jager, De Falklandjager, de Zuidpooljager, enzovoort. In oktober 2001 werd er op St. Agnes, een van de Scilly eilanden, een zieke donkere Jager gevonden. In februari 2002 vond men in Zuid-Wales een andere donkere Jager. Aan de Universiteit van Glasgow werd het DNA van de vogel van Zuid-Wales onderzocht en men vond dat dit DNA grote overeenkomst met de Falklandjager vertoonde. Helaas werden van de St. Agnes vogel geen gegevens opgenomen. Het onderzoek maakt het voor het waarnemen van de groep Grote Jagers lastig. In het veld werden Grote Jager en Zuidpooljager onderscheiden, maar het zal in de toekomst lang niet altijd duidelijk zijn of de andere soorten of ondersoorten zijn uit te sluiten, tenzij door middel van DNA-onderzoek. Een kluiw voor de twitchers onder ons.

Ouderwets

Willem van der Waal meldt dat een Grote Mantelmeeuw, die op 15 november 1969 als verzwakte adult bij Artis in Amsterdam werd binnengebracht, daar op 9 maart 2002 is gestorven. De vogel moet dus minstens 37 jaar oud zijn geworden. De Mantelmeeuw werd door een Blauwe Reiger aangevallen en zo zwaar verwond dat men het dier moest laten inslapen.

Uit de provincie: Zuid-Holland

De website van de Natuur- en Vogelwacht Alblasterwaard (<http://natuurenvogelwacht.alblasterwaard.nl>) laat zien dat er veel activiteiten zijn. Natuurlijk een vogelwerkgroep, een milieugroep, een jeugdwerkgroep, een Egelcentrum, een insecten-, amfibieën- en zoogdierenwerkgroep. Tevens een IVN-werkgroep, een plantenwerkgroep en een werkgroep Landschapsbeheer. Zo zou je veel organisaties in Nederland willen zien.

Goede samenwerking tussen allerlei disciplines in het belang van de omgeving is een goed doel om na te streven. Veel groepen in Nederland zullen het heel plezierig vinden om net als deze Natuur- en Vogelwacht een eigen Educatief Centrum te hebben. Dan kun je iets. De laatste waarnemingen zijn op de site te vinden en natuurlijk de agenda met alle activiteiten. Diverse adressen. Nieuwe links. Aanbevolen dus.

Een andere informatieve site met telgegevens uit Zuid-Holland is te vinden op:

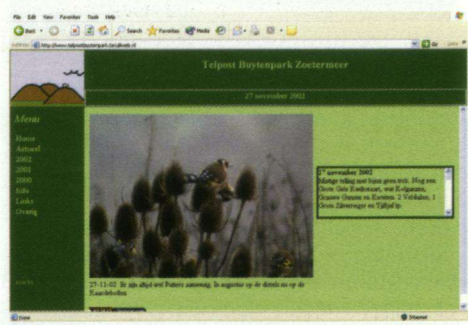
<http://www.telpostbuytenpark.tiscaliweb.nl>.

Waarnemingen

Er zijn al veel plekken waar de dagelijkse waarnemingen van vogels te lezen zijn of via e-mail binnenkomen. Onlangs heeft de Flevopolder een eigen plek gekregen. Ga naar: <http://groups.yahoo.com/group/Flevolands-Vogel-Net>, alwaar u zich voor informatie kunt aanmelden.

Big Sit

De 'New Haven Birdclub' uit de staat Connecticut (VS) organiseert al weer voor het tiende jaar een 'big sit'. Het is de

bedoeling vanuit een cirkel met een diameter van 17 voet op een kalenderdag zoveel mogelijk soorten waar te nemen. Ook in Nederland wordt er de laatste jaren meegedaan, vooral door de stimulans van Ben Gaxiola. In 2002 namen er zes teams deel.

Er waren teams ten noorden van de Maasvlakte. Zij hadden te maken met de hele dag slecht weer en nauwelijks trek. Het team 'Corversbos Counters' telde bij het Corversbos (Hilversum) en haalde 56 soorten (57 als de Stadsduif wordt meegeteld); Team 'Dutch Bridge Birders' bij de Hollandse Brug in Flevoland telde ook 56 soorten (57 inclusief Stadsduif). Het 'Longfieldbattleteam bij de Langevelderslag in Zuid-Holland zag 60 soorten (63 inclusief Stadsduif, Fazant en Nijlgans). Team 'Anser anser' aan het Jan van de Boschpad bij Almere, kon 84 soorten bijschrijven (85 inclusief Nijlgans). Het team 'the Undutchables', op de Brielse Gatdam op de Maasvlakte in Zuid-Holland, had van 8.00 tot 10.00 uur mooi weer met redelijke, vooral gevarieerde trek. Ook was het toen hoog water. Het eerste uur werden 86 (!) soorten waargenomen en om 10.00 uur zaten ze al op 94 soorten. Daarna heeft het ruim een half uur geregend. Vervolgens was het de rest van de dag voornamelijk mistig met af en toe de zon die leek door te breken. Uiteindelijk zijn ze daar om 16.45 uur gestopt. De gebruikelijke Slechtvalk was toen net zo goed geweest om weer eens een rondje over de Westplaat te vliegen, waarbij hij onder andere wat Kemphanen opjoeg, soort 110 (113 inclusief Fazant, Stadsduif en Nijlgans). Hoewel ze de hele dag stralend weer hadden, viel de trek erg tegen, hierdoor kwamen the Delta Devils, Westkapelle in Zeeland 'maar' op 102 soorten (104 inclusief Fazant en Stadsduif). In de vier keer dat Ben heeft meegedaan vanaf de Brielse Gatdam telde hij met zijn team 133 soorten. Dus ook die 110 soorten kunnen nog worden verbeterd. In totaal zijn er 151 (154 inclusief) soorten gezien, tegen 138 (141) vorig jaar. Leukste waarnemingen Parelduiker, Grote Zee-eend, Zomertaling, Regenwulp, Zwartkopmeeuw, Noordse Stern, Bosuil, Velduil, Grote Pieper, Roodkeelpieper, Gele Kwikstaart, Pestvogel, Beflijster, Europese Kanarie, Kleine Barmsijs en IJsgors.

Hopelijk doen er volgend jaar nog meer teams mee! Voor verdere informatie kunt u contact opnemen met Ben Gaxiola: bgaxiola@chello.nl.

Reacties van lezers

Dolf Boddeke uit Santpoort tenniste in mei 1971 met zijn tennismaatje Geert Gast. Geert raakte met de bal een vogel die over de baan vloog. Het bleek een Heggenmus. Of dit een 'Love' opleverde, meldt Dolf niet. Wel schrijft hij dat de naam van de Franse tennisster in het stukje 'Good shot' ('het Vogeljaar' 50 (2) pagina 76) Llodra moet zijn.

Mocht u mij op zaken willen attenderen of naar aanleiding van bovenstaande reageren:

■ P.C. Meijer, Mossel 16, 1775 JB Middenmeer.
Telefoon: (0277) 50 35 59;
e-mail: meijerpc@worldonline.nl. Mijn website vindt u op: <http://members.tripod.com/pcmeijer/index.html>.